

РЕЗУЛЬТАТИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ КЕРІВНИКІВ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Вознюк А.В. Результати формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками в системі післядипломної педагогічної освіти. У статті визначено навчальний спецкурс як форму психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками в системі післядипломної педагогічної освіти. Проведено порівняльний аналіз даних, отриманих в експериментальній та контрольній групах до початку та після формувального експерименту, які стосуються основних компонентів психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками та загального показника психологічної готовності.

Ключові слова: керівники освітніх організацій, управління педагогічними працівниками, психологічна готовність керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками, спецкурс, ефективність, критерії ефективності.

Вознюк А.В. Результаты формирования психологической готовности руководителей образовательных организаций к управлению педагогическими работниками в системе последипломного педагогического образования. В статье представлен учебный спецкурс как форма психологической готовности руководителей образовательных организаций к управлению педагогическими работниками в системе последипломного педагогического образования. Проведен сравнительный анализ данных, полученных в экспериментальной и контрольной группах до начала и после формирующего эксперимента, касающихся основных компонентов психологической готовности руководителей образовательных организаций к управлению педагогическими работниками и общего показателя психологической готовности.

Ключевые слова: руководители образовательных организаций, управления педагогическими работниками, психологическая готовность руководителей образовательных организаций к управлению педагогическими работниками, спецкурс, эффективность, критерии эффективности.

Постановка проблеми. Сучасна освіта ставить нові вимоги до особистості на управлінській діяльності керівників освітніх організацій. Мова йде про нові норми управлінської діяльності, які ґрунтуються на знаннях про психологічні особливості процесу управління (психологія управління), інноваційні моделі освітнього менеджменту, що дозволяють максимально якісно надавати освітні послуги. Це вимагає від сучасного керівника освітньої організації виходити за межі існуючих знань та віднаходити оригінальні рішення для створення позитивного іміджу та конкурентоздатності даної організації. Таким чином, з одного боку, підвищуються вимоги до рівня управлінської компетентності керівника освітньої організації, з іншого – зростає значення системи післядипломної освіти, зокрема, інститутів післядипломної педагогічної освіти, які безпосередньо займаються освітою дорослих.

Тому заклади післядипломної педагогічної освіти мають бути орієнтовані на випереджальний характер підготовки керівників освітніх організацій, здатних до інноваційних перетворень в сфері управлінської діяльності, задоволення індивідуально-особистісних потреб та запитів професійно-управлінської діяльності. Отже, ефективне навчання керівників освітніх організацій є однією з актуальних проблем сучасної науки та практики, зокрема, в контексті психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналітичний огляд наукових досліджень свідчить про те, що питаннями психологічної підготовки керівників освітніх організацій до певних напрямів управлінської діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти займалися ряд науковців, а саме: визначення змісту та структури загальної психологічної готовності керівників закладів середньої освіти до управління (Л.М. Карамушка) [9]; соціально-психологічні проблеми особистісного розвитку керівників закладів середньої освіти у процесі підвищення кваліфікації (О.І. Бондарчук) [1]; психологічні умови підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінського спілкування (О.В. Брюховецька) [2]; формування психологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл у системі післядипломної освіти (Г.М. Кот) [10]; розвиток управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в процесі підвищення кваліфікації (С.В. Королюк) [11]; розвиток професійних умінь керівника школи у системі післядипломної освіти (Л.А. Пермінова) [12]; особливості формування мотивації професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах очно-дистанційного навчання (Д.Б. Рождественська) [13] та ін.

Разом із тим, проблема формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками з використанням, зокрема, навчального спецкурсу на курсах підвищення кваліфікації для керівних кадрів освітніх організацій, не виступала раніше предметом спеціальних досліджень.

Мета статті – проаналізувати результати формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками в системі післядипломної педагогічної освіти.

Вклад основного матеріалу і результатів дослідження. Дослідження проблеми формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками в системі післядипломної педагогічної освіти складалось з двох етапів.

На *першому етапі* дослідження було розроблено навчальний спецкурс «Формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками», який представлено в

наших попередніх публікаціях [5]. При розробці спецкурсу враховувались особливості інноваційного підходу до управління педагогічними працівниками [4], ступінь значущості управління педагогічними працівниками для керівників в процесі здійснення управлінської діяльності [7], психологічні чинники становлення психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками [6].

На *другому етапі* дослідження було проведено вивчення ефективності спецкурсу, яке було здійснено на основі підходів до організації та аналізу ефективності експерименту, які розроблені в лабораторії організаційної психології імені Г.С. Костюка НАПН України [9].

Відповідно, було виділено *дві групи критеріїв оцінки ефективності спецкурсу*: 1) основні критерії – критерії, які стосуються основних компонентів психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками та загального показника психологічної готовності; 2) додаткові критерії – критерії, які відображають ставлення учасників формульованого експерименту до спецкурсу.

У цій статті представлено дані, які стосуються першої групи критеріїв.

Формульований експеримент проводився впродовж 2013–2014 навч. року в Сумському обласному інституті післядипломної педагогічної освіти на курсах підвищення кваліфікації серед керівників освітніх організацій.

У процесі апробації спецкурсу взяло участь чотири групи керівників освітніх організацій, дві з яких склали експериментальну групу загальною кількістю 48 осіб, а дві – контрольну групу, загальною кількістю 45 осіб.

Діагностичні зрізи, спрямовані на оцінку ефективності спецкурсу, проводилися за допомогою комплексу методик для дослідження психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками [8].

Математична обробка даних здійснювалася за допомогою пакета статистичної обробки даних SPSS (версія 13) [3].

Проаналізуємо послідовно результати, які отримані за кожним із критеріїв.

Аналіз результатів, отриманих за першою групою критеріїв оцінки ефективності спецкурсу, показав ефективність спецкурсу «Формування психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками». Це проявляється, зокрема, в тому, що в експериментальній групі керівників зафіксовано позитивну динаміку за всіма критеріями ефективності спецкурсу, в той час як у контрольній групі такої динаміки щодо зазначених показників не спостерігалось.

Проведемо більш детальний аналіз отриманих даних, порівнюючи дані, отримані за першим та другим діагностичними зрізами, в експериментальній та контрольній групах, до та після формульованого експерименту.

Так, в експериментальній групі в результаті формульованого експерименту зафіксовано статистично значущі відмінності ($p < 0,00$) між результатами першого та другого зрізів, які відображають підвищення рівня розвитку *особистісного компонента психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками*. Так, до початку експерименту в експериментальній групі 51,1% керівників виявили низький рівень розвитку особистісного компонента, а після експерименту таких керівників стало значно менше (19,1%). Дещо збільшилась кількість керівників із середнім рівнем розвитку особистісного компонента (з 31,9% до 38,3%) і суттєво збільшилась за високим рівнем (з 17,0% до 42,6%).

Щодо контрольної групи, то за результатами двох зрізів статистично значущих відмінностей не було встановлено, але разом із тим, відмічаються певні позитивні зрушення у рівня розвитку особистісного компоненту, наприклад, дещо збільшилися середній рівень (з 30,4% до 32,6%) та високий рівень (з 15,2% до 19,6%), а низький – зменшився із 54,3% до 47,8%.

У цілому слід сказати, що підвищення рівня особистісного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками відбулося в результаті правильно підібраних інтерактивних технік та методів навчання, які сприяли, з одного боку, свідомому аналізу особистісних характеристик у керівників щодо управління педагогічними працівниками, а з іншого – системному узгодженні особистісних характеристик, які відображають високий рівень професіоналізму щодо вирішення стратегічних завдань освітньої організації, з особистісними характеристиками, які впливають на співпрацю з педагогічним колективом, гуманне ставлення й прояв поваги до кожного педагогічного працівника.

Тепер проаналізуємо зміни, які відбулися в учасників під час здійснення формульованого експерименту стосовно рівня розвитку *мотиваційного компонента психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками*.

Порівняльний аналіз отриманих даних свідчить, що в експериментальній групі в результаті формульованого експерименту зафіксовано статистично значущі відмінності ($p < 0,01$) між результатами першого та другого зрізів щодо рівня розвитку мотиваційного компоненту. Також отримані дані свідчать про те, що якщо до початку експерименту в експериментальній групі у 48,9% досліджуваних виявили низький рівень розвитку мотиваційного компонента, то після експерименту число таких опитаних стало значно менше (14,9%). При цьому кількість керівників освітніх організацій із середнім рівнем розвитку мотиваційного компонента дещо збільшилась (з 31,9% до 40,4%), а кількість керівників із високим рівнем розвитку даного компоненту значно збільшилась (з 19,1% до 44,7%).

Водночас, у контрольній групі статистично значущих відмінностей між результатами першого і другого зрізів зафіксовано не було. Отримані результати говорять про те, що за всіма рівнями розвитку мотиваційного компонента у керівників спостерігаються певні позитивні тенденції: із 50,0% до 37,0%

зменшився низький рівень, у свою чергу, середній рівень збільшився з 32,6% до 43,5% та високий – із 17,4% до 19,6%.

Позитивні зміни розвитку мотиваційного компонента психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками можна пояснити тим, що активні форми та методи навчання сприяли спільному обговоренню у групах переважаючих потреб та ціннісних орієнтацій щодо роботи з педагогічними працівниками, унаслідок чого у слухачів посилилось усвідомлення організувати співпрацю з педагогічними працівниками з урахуванням потреб та емоційних станів підлеглих, проявляти різні ознаки відвертості та відкритості у процесі обговорення поставлених питань.

Далі звернемося до аналізу даних, які стосуються *когнітивного компонента психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками*. У першу чергу, необхідно відмітити, що за результатами 1-го та 2-го зрізів в експериментальній групі встановлено статистично значущі відмінності ($p < 0,00$) щодо рівня розвитку когнітивного компонента. Більш детальний аналіз результатів показав, що до початку експерименту в експериментальній групі 46,8% керівників виявили низький рівень розвитку когнітивного компонента, а після експерименту таких керівників стало значно менше (8,5%). Дещо збільшилась кількість керівників із середнім рівнем розвитку когнітивного компонента (з 38,3% до 44,7%) і суттєво збільшилась за високим рівнем (з 14,9% до 46,8%).

У той час, в учасників контрольної групи статистично значущих змін не відбулося, але разом із тим, відмічаються певні позитивні зрушення у рівні розвитку когнітивного компонента, наприклад, дещо збільшилась кількість осіб із високим рівнем готовності (з 13,0% до 26,1%), на тому ж рівні залишилась кількість осіб із середнім рівнем (39,1% і 39,1%). І дещо зменшилась кількість осіб із низьким рівнем готовності (з 47,8% до 34,8%).

Що стосується *операційно-діяльничого компонента психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками*, то результати 1-го та 2-го зрізів в експериментальній групі показують статистично значущі відмінності ($p < 0,05$) щодо рівня розвитку даного компонента. Так, до початку експерименту в експериментальній групі 63,8% керівників виявили низький рівень розвитку операційно-діяльничого компонента, а після експерименту таких керівників стало значно менше (34,0%). Дещо збільшилась кількість керівників із середнім рівнем розвитку операційно-діяльничого компонента (з 25,5% до 34,0%) і суттєво збільшилась за високим рівнем (з 10,6% до 31,9%).

У свою чергу, у контрольній групі не було встановлено статистично значущих відмінностей за результатами 1-го та 2-го зрізів, але разом із тим, відмічаються певні позитивні зрушення у рівня розвитку операційно-діяльничого компонента, наприклад, дещо збільшилися середній рівень (з 26,1% до 32,6%) та високий рівень (з 8,7% до 10,9%), а низький, у свою чергу, зменшився із 65,2% до 56,5%.

Отримані дані дозволяють зробити висновок про те, що в процесі психологічної підготовки керівники освітніх отримали не лише новітні знання, але й первинні вміння за рахунок побудови алгоритму вирішення означеної проблеми.

І, насамкінець, висвітливо дані, які стосуються *загального показника психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками*. Отримані результати дозволяють говорити про те, що в експериментальній групі в результаті формуального експерименту зафіксовано статистично значущі відмінності ($p < 0,01$) між результатами першого та другого зрізів щодо рівня розвитку загального показника психологічної готовності. Так, до початку експерименту в експериментальній групі 52,6% керівників виявили низький рівень розвитку загального показника психологічної готовності, а після експерименту таких керівників стало значно менше (19,1%). Дещо збільшилась кількість керівників із середнім рівнем розвитку загального показника (з 31,9% до 38,3%) і суттєво збільшилась за високим рівнем (з 15,5% до 42,6%).

Разом із тим, у контрольній групі статистично значущих відмінностей між результатами першого та другого зрізів зафіксовано не було. Водночас, відмічаються певні позитивні тенденції рівня розвитку загального показника психологічної готовності, наприклад, дещо збільшилися середній рівень (з 32,1% до 37,0%) та високий рівень (з 13,6% до 19,6%), а низький, у свою чергу, зменшився із 54,3% до 43,5%.

Загалом, дані формуального експерименту, отримані за першою групою критеріїв ефективності навчального спецкурсу, які стосуються рівня розвитку психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками, підтвердили ефективність визначеного спецкурсу та довели можливість його застосування на курсах підвищення кваліфікації керівників освітніх організацій.

Висновки. Отже, результати формуального експерименту засвідчили ефективність розробленого нами спецкурсу, що дає можливість зробити висновок про доцільність його використання для розвитку психологічної готовності керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в аналізі та висвітленні результатів проведеного формуального експерименту щодо другої групи критеріїв оцінки ефективності спецкурсу, а саме ставлення учасників формуального експерименту до спецкурсу.

Список використаних джерел

1. Бондарчук О.І. Соціально-психологічні проблеми особистісного розвитку керівників закладів середньої освіти у процесі підвищення кваліфікації / О.І. Бондарчук // Післядипломна освіта в Україні. – № 2. – 2006. – С. 77–79.

2. Брюховецька О.В. Психологічні умови підготовки керівників загальноосвітніх навчальних закладів до управлінського спілкування : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / О.В. Брюховецька ; АПН України. Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти. – К., 2007. – 21 с.
3. Бююль А. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей / А. Бююль, П. Цефель ; пер. с нем. – СПб. : ДиаСофтЮП, 2002. – 608 с.
4. Вознюк А.В. Особливості традиційного та інноваційного підходів до управління педагогічними працівниками в освітніх організаціях / Л.М. Карамушка, А.В. Вознюк // Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С.Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : А.С.К., 2012. – Т. I. : Організаційна психологія. Соціальна психологія. Економічна психологія / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – 2012. – Вип. 35. – С. 44–49.
5. Вознюк А. В. Зміст і структура психологічної підготовки керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками у системі післядипломної педагогічної освіти / А. В. Вознюк // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електронне наукове фахове видання / Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький. – 2013. – Вип. 5. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2013_5_35.pdf.
6. Вознюк А. В. Чинники формування психологічної готовності керівників до управління педагогічними працівниками / А. В. Вознюк // Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С.Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : А.С.К., 2011. – Т. I. : Організаційна психологія. Соціальна психологія. Економічна психологія / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. – 2011. – Вип. 31. – С. 30–35.
7. Вознюк А.В. Ступінь значущості управління педагогічними працівниками для керівників освітніх організацій в процесі здійснення управлінської діяльності (результати пошукового етапу дослідження) / А.В. Вознюк // Актуальні проблеми психології : зб. наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України / [ред. кол. : С.Д. Максименко (гол. ред.) та ін.]. – К. : А.С.К., 2012. – Т. I. : Організаційна психологія. Соціальна психологія. Економічна психологія / за ред. С.Д. Максименка, Л.М. Карамушки. – 2012. – Вип. 36. – С. 204–208.
8. Вознюк А.В. Психологічна готовність керівників освітніх організацій до управління педагогічними працівниками: зміст, структура та методики дослідження / А.В. Вознюк // Вісник післядипломної освіти : зб. наук. праць / Ун-т менедж. Освіти НАПН України. – К., 2005. – Вип. 8 (21) / [голов. ред. В.В. Олійник]. – К. : АТОПОЛ, 2012. – С. 198–201.
9. Карамушка Л.М. Психологічні основи управління освітніми організаціями : дис. ... докт. психолог. наук. 19.00.05 / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України / Л.М. Карамушка. – К., 2000. – 467 с.
10. Кот Г.М. Формування психологічної культури керівників загальноосвітніх шкіл у системі післядипломної освіти : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.07 / Г.М. Кот ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2004. – 20 с.
11. Королюк С.В. Розвиток управлінської культури керівника загальноосвітнього навчального закладу в процесі підвищення кваліфікації : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / С.В. Королюк ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2006. – 20 с.
12. Пермінова Л.А. Розвиток професійних умінь керівника школи у системі післядипломної освіти : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Л.А. Пермінова ; Центр. ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. – К., 2002. – 22 с.
13. Рождественська Д.Б. Модель формування мотивації професійного розвитку керівників загальноосвітніх навчальних закладів в умовах очно-дистанційного навчання / Д.Б. Рождественська // Актуальні проблеми психології: Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія : зб. наук. праць / за ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки. – К. : Вид-во «А.С.К.», 2010. – Т. 1. – Ч. 27. – С. 117–121.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Bondarchuk O.I. Social'no-psihologichni problemi osobistnogo rozvitku kerivnikov zakladiv seredn'oji osviti u procesi pidvishhennja kvalifikacii / O.I. Bondarchuk // Pisljadiplomna osvita v Ukraini. – № 2. – 2006. – S. 77–79.
2. Brjuhovec'ka O.V. Psihologichni umovi pidgotovki kerivnikov zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv do upravlinskogo spilkuvannja : avtoref. dis... kand. psihol. nauk: 19.00.07 / O.V. Brjuhovec'ka ; APN Ukraini. Centr. in-t pisljadiplom. ped. osviti. – K., 2007. – 21 s.
3. Bjujul' A. SPSS: iskusstvo obrabotki informacii. Analiz statisticheskikh dannyh i vosstanovlenie skrytyh zakonemnostej / A. Bjujul', P. Cefel' ; per. s nem. – SPb. : DiaSoftJuP, 2002. – 608 s.
4. Voznjuk A.V. Osoblivosti tradicijnogo ta innovacijnogo pidhodiv do upravlinnja pedagogichnimi pracivnikami v osvitnih organizacijah / L.M. Karamushka, A.V. Voznjuk // Aktual'ni problemi psihologiji : zb. naukovih prac' Institutu psihologiji im. G.S. Kostjuka NAPN Ukraini / [red. kol. : S.D. Maksimenko (gol. red.) ta in.]. – K. : A.S.K., 2012. – T. I. : Organizacijna psihologija. Social'na psihologija. Ekonomichna psihologija / za red. S. D. Maksimenka, L. M. Karamushki. – 2012. – Vip. 35. – S. 44–49.
5. Voznjuk A. V. Zmist i struktura psihologichnoi pidgotovki kerivnikov osvitnih organizacij do upravlinnja pedagogichnimi pracivnikami u sistemii pisljadiplomnoi pedagogichnoji osviti / A. V. Voznjuk // Visnik Nacional'noji akademiji Derzhavnoji prikordonnoji sluzhbi Ukraini : elektronne naukowe fahove vidannja / Nac. akad. Derzh. prikordon. sluzhbi Ukraini im. Bogdana Hmel'nic'kogo. – Hmel'nic'kij. – 2013. – Vip. 5 – Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2013_5_35.pdf.
6. Voznjuk A. V. Chinniki formuvannja psihologichnoi gotovnosti kerivnikov do upravlinnja pedagogichnimi pracivnikami / A. V. Voznjuk // Aktual'ni problemi psihologiji : zb. naukovih prac' Institutu psihologii im. G. S. Kostjuka NAPN Ukraini / [red. kol. : S.D. Maksimenko (gol. red.) ta in.]. – K. : A.S.K., 2011. – T. I. : Organizacijna psihologija. Social'na psihologija. Ekonomichna psihologija / za red. S.D. Maksimenka, L.M. Karamushki. – 2011. – Vip. 31. – S. 30–35.
7. Voznjuk A.V. Stupin' znachushhosti upravlinnja pedagogichnimi pracivnikami dlja kerivnikov osvitnih organizacij v procesi zdziennja upravlinsk'oji dijal'nosti (rezul'tati poshukovogo etapu doslidzhennja) / A.V. Voznjuk // Aktual'ni problemi psihologiji : zb. naukovih prac' Institutu psihologiji im. G. S. Kostjuka NAPN Ukraini / [red. kol. : S.D. Maksimenko (gol. red.) ta in.]. – K. : A.S.K., 2012. – T. I. : Organizacijna psihologija. Social'na psihologija. Ekonomichna psihologija / za red. S.D. Maksimenka, L.M. Karamushki. – 2012. – Vip. 36. – S. 204–208.
8. Voznjuk A.V. Psihologichna gotovnist' kerivnikov osvitnih organizacij do upravlinnja pedagogichnimi pracivnikami: zmist, struktura ta metodiki doslidzhennja / A.V. Voznjuk // Visnik pisljadiplomnoji osviti : zb. nauk. prac' / Un-t menedzh. osviti NAPN Ukraini. – K., 2005. – Vip. 8 (21) / golov. red. V.V. Olijnik. – K. : ATOPOL, 2012. – S. 198–201.
9. Karamushka L.M. Psihologichni osnovi upravlinnja osvitnimi organizacijami : dis. ... dokt. psiholog. nauk. 19.00.05 / Institut psihologii im. G.S. Kostjuka APN Ukraini / L.M. Karamushka. – K., 2000. – 467 s.

10. Kot G.M. Formuvannya psihologichnoji kul'turi kerivnikov zagal'noosvitnih shkil u sistemi pisljadiplomnoji osviti : avtoref. dis... kadn. psihol. nauk: 19.00.07 / G.M. Kot ; Centr. in-t pisljadiplom. ped. osviti APN Ukraini. – K., 2004. – 20 s.
11. Koroljuk S.V. Rozvitok upravlins'koji kul'turi kerivnika zagal'noosvitn'ogo navchal'nogo zakladu v procesi pidvishhennja kvalifikaciji : avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.01 / S.V. Koroljuk ; Centr. in-t pisljadiplom. ped. osviti APN Ukraini. – K., 2006. – 20 s.
12. Perminova L.A. Rozvitok profesijnih umin' kerivnika shkoli u sistemi pisljadiplomnoji osviti : avtoref. dis... kand. ped. nauk: 13.00.04 / L.A. Perminova ; Centr. in-t pisljadiplom. ped. osviti APN Ukraini. – K., 2002. – 22 s.
13. Rozhdestvens'ka D.B. Model' formuvannya motivaciji profesijnogo rozvitku kerivnikov zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv v umovah ochno-distancijnogo navchannja / D.B. Rozhdestvens'ka // Aktual'ni problemi psihologiji: Organizacijna psihologija. Ekonomichna psihologija. Social'na psihologija : zb. nauk. prac' / za red. S. D. Maksimenka, L. M. Karamushki. – K. : Vid-vo «A.S.K.», 2010. – T. 1. – Ch. 27. – S. 117–121.

Voznyuk, A.V. The results of the formation of educational organizations heads' psychological readiness for teaching staff management in the the system of postgraduate teachers' education. The article discusses a special training course as a form of psychological training of heads of educational institutions to manage teaching staff in the system of postgraduate teachers' education. The author describes two groups of criteria for evaluating the special course effectiveness. They include the basic criteria related to psychological readiness of heads of educational institutions to manage teaching staff and the additional criteria that reflect the trainees' attitudes towards the training course. The author also presents the results of a comparative analysis of the data obtained in the experimental and control groups before and after their training that concern the main components of psychological readiness of the heads of educational institutions to manage teaching staff as well as the overall index of their psychological readiness. The results of the comparative analysis proved the training course's effectiveness in developing psychological readiness of the heads of educational institutions to manage teaching staff in post-graduate teachers' education. The special training course is recommended to use for the development of psychological readiness of heads of educational institutions to manage teaching staff in the system of postgraduate teachers' education.

Keywords: heads of educational organizations, teaching staff management, psychological readiness of heads of educational organizations for teaching staff management, special course, efficiency, effectiveness criteria.

Відомості про автора

Вознюк Алла Вікторівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, м. Суми, Україна.

Voznyuk, Alla Victorivna, PhD, associate professor, department of psychology, Sumy Regional Institute of Postgraduate Teachers' Education, Sumy, Ukraine.

E-mail: allavoznuk11@rambler.ru

УДК 159.923:37.03

Заболотна В.О.

ЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Заболотна В.О. Етико-психологічні інструменти розвитку особистості в професійній діяльності. В статті розглядається комплекс проблем у сфері використання етико-психологічних інструментів розвитку особистості в професійній діяльності на основі діагностики співробітників, соціально-психологічних методик визначення моральної розвиненості персоналу та групових ціннісних орієнтацій. Такий підхід дозволяє розробляти програми розвитку персоналу, як соціально-групову роботу, так і особистісні плани. Управлінська стратегія формується на основі запровадження принципів з високим рівнем етичного змісту через імплементацію практики КСВ та етичної інфраструктури в організаціях, сучасних концепцій лідерства. Розроблений підхід використовувався автором в процесі підбору та навчання персоналу в освітніх інноваційних проектах в Україні.

Ключові слова: моральний розвиток, ціннісні орієнтації, лідерство, етико-психологічні інструменти, етична інфраструктура.

Заболотная В.А. Этико-психологические инструменты развития личности в профессиональной деятельности. В статье рассматривается комплекс проблем в сфере использования этико-психологических инструментов развития личности в профессиональной деятельности на основе диагностики сотрудников, социально-психологических методик определения морального развития персонала и групповых ценностных ориентаций. Такой подход позволяет разрабатывать программы развития персонала в организациях как социально-групповую работу либо как личностные планы развития. Управленческая стратегия формируется на основе внедрения принципов с высоким уровнем нравственного содержания через имплементацию практики КСО и этической инфраструктуры в организациях, современных концепций лидерства. Разработанный подход использовался автором в процессе подбора и обучения персонала в образовательных инновационных проектах в Украине.

Ключевые слова: нравственное развитие, ценностные ориентации, лидерство, этико-психологические инструменты, этическая инфраструктура.

Постановка проблеми. Для того щоб жити, пізнавати та успішно працювати в суспільстві, яке ускладнюється з кожним днем все більше й більше, в такому, де насиченість інформацією є основною характеристикою життя, в суспільстві, заснованому на знаннях, працедавці мають навчитися підтримувати